

ELŐFIZETÉS:

Egész évre . . . 6 ft.
Fél évre . . . 3 ft.
Negyed évre . . . 1 ft. 50 kr.

A lap szellemi részét illető
küldemények a szerkesztő-
nek, anyagiak a laptulaj-
donosnak küldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

HIRDETÉSI DÍJ:

egy 1 hasábos petit sor 10 kr.,
többszöri hirdetésnél olcsóbb.
Nyilvántartás 25 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél
30 kr.

A hirdetések Bittermann
Nándor könyv- és könyvnyomdá-
jában és a szerkesztőnél fogad-
tatnak el.
Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelen minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

Az új köztörvényhatósági javaslat elvei.

Összebb idő óta igen élénken foglalkoztatja már a köztörvényhatóságokról szóló törvényjavaslat az egész ország figyelmét. Az autonóm közigazgatás terén évek hosszú sora alatt szerzett tapasztalatok korrekturája nyer e törvényjavaslatban kifejezést. Bizonyos megváltozott viszonyok, az utóbbi évek keserű tapasztalatai és az államrenddel összeférni nem tudó elemek túlkapásai: sok oly intézkedést tőnek szükségessé, melyekre nézve eddig az iniciativa is hiányzott, mivel az intéző közegek kezei fenálló törvények által megkötve valának. Akárhányszor megtörtént az utóbbi években, hogy az államkormány felelősségre vonatott oly dolgokért, melyeknek bekövetkezését meggátolni nem állott hatalmában; valahányszor pedig megkísérelt saját kezdeményezéséből intézkedni ott, hol az intézkedést az állam érdekében elodázhatatlannak találta: soha sem tehetette azt a nélkül, hogy a szabadelvűtlenség vádját ne vonta volna fejére. Igaz, a kivételes intézkedések soha sem mutatnak egészséges viszonyokra és maga az állam érdeke megköveteli, hogy minél kevésbbé vétesenek alkalmazásba; de lehetetlen azokat elkerülni ott, hol az államhatalom nem érvényesülhet az állam érdekében megfigyelő hatályosságal.

Szükséges e mellett, hogy az államhatalom ereje ne az államkormány időközönként változó személyeiben, hanem az állam közigazgatásának egész szervezetében lelje biztosítékát. A jó közigazgatás tekintélyt, erőt és hatalmat kölcsönöz a kormánynak; mindezek azonban oly előnyök, melyeknek első sorban maga a nemzet veszi hasznát. Sajnos azonban, hogy ezt nálunk még mindig nem akarják vagy nem tudják elismerni és hogy nemzetünk még mindig nem képes azon álláspontra emelkedni, melyen az állam érdekét a maga érdekében azonosítani tudná. Elmult századok eseményei, régi, de nemzedékről nemzedékre átszállt keserves tapasztalatok, bizalmatlanná tették a nemzetet az államhatalom iránt és minden fogalmunk az államról: ezen ma már hibás felfogásnak megtestesítése. Nem az állam megerősítése volt és marad mind maig a jelszó, hanem inkább annak megbénítása. A közigazgatást nem állami, hanem helyi érdekű, nem nemzeti, hanem rendi alapon álló szempontokból ítéltük meg anélkül, hogy az állami vagy nemzeti érdekekre tekintettel lettünk volna.

E viszonyok visszasságának hatása alatt állunk még ma is, és innen magyarázható az a nagy reszenzus, melyet a főispánok hatalmi körének kiterjesztése általán okozott. Azt ugyan készségesen elismeri mindenki, hogy a főispáni állás ugy, a mint az eddig szervezte volt, sokáig nem volt már tartható. Nem szükséges ennek okát mélyebben keresnünk. Tartsunk csak szemlét eddigi főispánjaink fölött és legott látni fogjuk, hogy a közigazgatás eddigi fejei éppen nem voltak akként összeválogatva, hogy alkalmasak lettek volna egy erőteljes és az állami-ság szellemétől áthatott közigazgatást reprezentálni. Születési notabilitások, alkalmasak arra, hogy fellépésük fényével az államot az előkelőség nimbusában bemutassák és hogy nevek hangzatoságával, annak híveket szerezzenek, de azért még nem okvetlenül alkalmasak arra, hogy állami vagy nemzeti feladatok megoldására vállalkozzanak. Elenyésző csekély volt közöttük azoknak száma, kik magukat a közigazgatási élet minden fokozatán keresztül küzdve jutottak ez illusztris állásba. Ezek eddig a többiek között csak a parvenük számában mentek, pedig a jövőben éppen ilyenekre lesz szükség, kik a közigazgatás szálait markukba gyűjtve és az

államélet minden emeltyűt ismerve az államkormány intencióit felfogni és azoknak érvényt szerezni tudjanak. Az eddigi főispánok tekintély volt inkább mint hivatal. A főispán csak részben volt az állam személyesítője, inkább a megyei tekintélyek feje, mellyel a kormány sokszor paktálni volt kénytelen, mert hatalmi állásának hátterét a körülte sereglett tekintélyesebb családok képezték. Ez a kénytelen-kelletlen paktálás nem mindig szült okvetlen üdvöset.

Mert néhol a közigazgatási tisztviselőkkel könnyen elhitette, hogy szakképesség és munkabíráns nem mindig okvetlenül szükséges tulajdonok; elég, ha a megyei tekintélyek megvalának nyerve, a kiket esetleg, ha baj támadt, mozgósítani vagyis a főispán nyakára küldeni lehetett.

A főispán hatalmi körének kitégításával mindez természetesen megváltozik. Az új főispán ugyan szintén alig fogja nélkülözhetni a megyei tekintélyek támogatását; de szükség esetén, a nélkül is fogja érvényesíteni tudni álláspontját. Az olyan levegőben függő központi közeg, milyen az eddigi főispánság volt, mely sem az államkormányval, sem a közigazgatási hatóságokkal szerves összefüggésben nem vala, sem az egyiknek, sem a másiknak sokat nem használhatott.

A köztörvényhatóságokról szóló új törvényjavaslatnak egyik legfőbb célja e szerves összefüggést egész következetességében keresztül vinni.

És e tekintetben nem tesz mást, mint kodifikálja azt, ami a gyakorlat során eddig is praktizáltatott.

Nevezetesen a főispánok számára alig van ott valami új különös jog beillesztve; ami rájuk nézve új, az csak hivatalos köteleességeiknek szabatos körülírása; eddigi bizalmi szerepüknek, eddig is kikért és figyelembe vett véleményezési hivatásuknak nyílt kifejezése; az eddigi méltóságnak hatósággá minősítése. Aki egy kissé ismerős a közigazgatás ezerágú teendőivel és megértette, nem félreértette, az új javaslatot, annak észre kellett benne vennie azt, hogy ezentúl a főispán fog miut végső fórum elintézni sok oly ügyet, mely eddig hosszadalmas és költséges úton kizárólag a kormánynál nyerte megoldását.

Magyarország — mint már ismételve hangsúlyoztatott — most végzi a saját állami konszolidációjának nagy munkáját és végzi azt a megférhetlen elemek állandó ellenkezése mellett. Csak a vak és elotgult ember nem látja be, hogy e tekintet előtt minden más egyéni előnynek vagy hagyományos formáságnak el kell némulnia és a bomlasztásra hajlandó elemeket minél erősebb és befolyásosabb közigazgatási kontrolnak kell alávetnie. A javaslat elvei ezt a bevallott célt akarják biztosítani, tehát nem érdemlik meg a sok alaptalan gyanúsítást.

Salus reipublicae suprema lex esto.

Az állam boldogulása legyen a főtekinet.

Gladstone világmegosztási eszméje.

"Fama enim bella constant; et saepe etiam, quod falso creditum est, veri vicem obtinuit."
(Közbir sze-int all a háború; és gyakran igazsággá nővi ki magát sok olyasm, amit eleinte hitásan hittek el.)
Curtius.

Gladstone ama hőbortjáról, mely szerint ő a világhatalom megosztását az oroszoknak felajánlotta, a megelőző számokban tettünk röviden említést s meg is bélyegeztük azt az al, hogyha ezen osztás sikerülne az orosz-szal: ez nem volna egyéb, mint a műveltség főlénye; mert elvégre is akkor az orosz lenne a győztes az angol szárazföldi erő gyön-gesége mellett s mivé lenne akkor a többi Európa, melynek műveltségét, előhaladását, szabadságát az orosz barbariesnek áldozta fel az

angol önösségében csak azért, hogy egy időre az orosz segítségével kitégithatta volna az angol birodalom határát; de egyuttal az európai nemzetek civilizációját és függetlenségét is megsemmisítette volna?

Az angol hőbort és lelkiismeretlenség non-plusultrájának próbáját nyújtotta azonban Gladstone fenti tervének a »Nowoje Wremja« képviselőjével történt beszélgetése alkalmával, melyet ugyan e lap szóról-szóra az alább következőkben közöl olvasóival s melyekről hazánkfiainak s a »Bácska« tisztelt olvasóinak is jó lesz tudomást szerezni már csak azért is, hogy a két hamis barát érdekeinek összetalálkozása ellenében s azok ellensúlyozására idejekorán fölfegyverezzék magukat azon bátorsággal, mellyel a civilizáció és humanitás minden tagjának birnia kell, hogy a dögleletes önösség túlterjeszkedését, bárhonnán jöjjön is az, visszaverni is képes legyen.

A »Nowoje Wremja« képviselőjének ugyanis Skóciában szóváltása volt egy angol státusfűfüával — hihetőleg Gladstone-nal — ki, hogy a világhatalom megosztási ideit az oroszoknál elfogadhatóvá tegye, mindenekelőtt Bismarck nagyságát tartotta szükségesnek lerántani s ezt plausibilissé tenni általa, hogy a nagy német egység s rendezett katonai nagyhatalomtól nincs mit tartania az oroszoknak, mihelyt az angol- és orosz-erő szövetkezik. Mert hát e két erő kiegészíti egymást; egyik a szárazföldön, másik a tengeren való hadi ereje által; és mert Bismarck, az ő építhetónainak nagyságát ugvis csak főleg Oroszországnak s aztán Angolország téves felfogásainak köszönheti csupán és nem az ő saját geniejének!.. Hát kéri Gladstone: »Ugyan, mivel is igazolta geniejét?.. Hiszen, Nagy Frigyes és Oroszország tevék csak nagygyá Poroszországot. És Oroszországal a háttérben kormányozza Bismarck Ausztriát is, mely őt megveti; és Németországban még mindig az elválsai vágyak állanak fenn.« Gladstone ezután az orosz interviuevoló azon kérdésére: hogy mióta táplálja ő ezen meggyőződést? így folytatta nyílt őszinteséggel:

»En már oly öreg vagyok, hogy előttem minden öregnek tetszik. Ezen meggyőződést már számos oroszunk el is mondottam. És különös, hogy azok közül többen ezt Bismarck iránti irigykedésnek tulajdonították. Engem ezen gyanúsítás felette elkeserített. Én nem is bírom Bismarckot irigyelni! a mi meggyőződéseink egészen különbözők. Én meg vagyok győződve, hogy minden, a mi despotiával alapított meg: csak egy fércmű az, a melynek egyszer rossz végének is kell lennie. S részemről azt a legnagyobb bűnösnek tartanám, ki Angolországban egy oly terhes és nyomasztó állapotot idézne elő, mint a milyen most Németországban áll fenn. S én leginkább az által érzem magam sértve, hogy az én irigykedésem hire éppen az oroszoktól eredt, holott pedig éppen az Oroszország iránti nagy szeretetem volt oka azon sok szenvedéseimnek, a melyeket éppen miattok kellett hazámban el-tűrnöm. De hát én nem is ok nélkül szeretlek benneteket! Én benneteket látom Angolország-nak tulajdonképeni hű és logikai szövetségését. És ennek két oka van. Az első, egy ugynevezett világra szóló ok. Európa, mint látható is már, végső életforrásait kimeríté. A folyton növekedő kivándorlók száma bizonyítja, hogy Európa legjobb erőt Ázsia és Afrika kolóniába távoznak. Es ebben áll most forrása az európai uralkodók hatalmának. Hosszas és számos tapasztalatok bizonyítják, hogy a kolonizációhoz csak két nemzetnek van hajlama, t. i. az angolnak és az oroszoknak. S mindegyikünknek a kettő közül megvan saját szerű methodusunk, ugyanis mindegyikünk tud hódítani és győzni is. A többi nemzetek éppen nem bírnak ezen tulajdonokkal. A nemzetek minden-

Hirek.

hová előtolakodnak; a franciák pedig sehol nem tudják magukat érvényesíteni, és Olaszország? . . . ennek is valamije hiányzik. Isten vele! . . . És ez valóban így van. A míg a franciák Tonkingban megveretnek és az olaszok a kicsiny Massanah városkával sem tudnak késznek lenni; addig mi nekünk — Orosz- és Angolországoknak elég időnk volt egy fél Európával fölérő nagyságu térséget meghódítani. Tehát a mi nemzeteinkben rejlik azon erő, mely minden akadályt félretol. És ezen erő fenléte kényszerít bennünket a tevékenységre, a győzelemre, a küzdelemre és az annektálásokra; és így tovább. Ezen erő előtt, mint egy fátum, mint egy természeti törvény előtt meg kell hajolnunk és azoknak alá kell vetnünk magunkat. Tehát a világ szempontjából csak Oroszország és Angliának van jövője! A többi európai hatalmak (magától értve) már lenyugvóban vannak; s én azt hiszem, az idő nincs is messze, a melyben Németország is, mint elsőrangú hatalom, a láthatárról le fog tűnni, a mint Franciaország is, mint ilyen, már letűnt. És ezekből nem az következik-e, hogy az angol-orosz viszály egy rút dolog, mely az isteni gondviselés ellen intéztetik? . . . De hát, az talán nagyon is filozófiai felfogás volna, ha a mi századunk szemével néznénk — t i a mi előnyünk és jelen hasznunk szempontjából? Hát hol vannak a ti legfőbb érdekeitek? Nemde, a Balkánfélszigeten? És a mi érdekeink? . . . Indiában és Afrikában. Tehát könnyű lesz egymás ellen nem összeitköznünk. Továbbá: a mi politikánkra nézve, Oroszország, mint első kolonizátor, már azért is kellemesebb, mint Franciaország vagy Németország, mert ti elegendő érlelmi eszközzel bírtok s azok még századokra is elégségesek lesznek; tehát egy darab kenyérért nem lesz szükségtek mindenüvé előre tolokodnotok a Carolina szigetekre és Dél-Afrikába. Épp ezért, ti egy oly nemzet vagytok, kikkel barátságban és jó egyetértésben megélni tudunk. És keztek-e kezdeni vele, a félvilágot meggyőzhetjük azon veszély nélkül, hogy a legkisebb is az orosz érdekekkel összeitközésbe és ellenviszályokba keveredjünk. De nektek is előnyötökre válik, hogy ti, mint első hatalom a száraz földön, egy oly harc- s egy béke-közszerző-társat nyertek, ki ismét a tengeren a legerősebb. És ime; ezen különbözőségben rejlik ama nagy zálog, ami kölcsönös békének és azor lehetővé teszi elérhetésére nézve, hogy a mi győzelmeink és érdekeinket senki meg ne közelíthesse. . . .

„De hát, mit vár ön, az e pillanatban Keleten uralkodó zűrzavaroktól?” kérdé az orosz tudósító.

„Háborút, mégegyszer háborút és ismét háborút. Jelenleg egy egész kaleidoszkópja a szomorú perspektíváknak van kifejlődésben. Ti egy megbocsáthatatlan hibát követtetek el azért, hogy a szerb-bulgár háborút megengedtetek. Ebből oly nehézségek következnek, melyek fegyver nélkül eldöntésre nem juthatnak.”

Hát melyek lesznek következményei az ön által előre látott háborúknak?”

„Erre a felelet el sem is gondolható. Az én legjobb meggyőződésemnél fogva, csak azt az egyet mondhatom, hogy végre is az osztrák-német szövetségnek e pillanatban való kiváncsi Németországra nézve az éppen nem óhajtott következményekre kell hogy vezessenek. Bismarck Asztriából egy szláv birodalmat akar teremteni. Ha ezen szándék sikerül, természetesen ezen új szláv hatalomnak első kötelessége lesz Németországgal háborút viselni. És ezen háború elkerülhetetlen elsőben is a lengyelek miatt, kiket Bismarck németekké akar tenni, hogy ezeket megmentse; másodsor pedig azért, mivel Ausztria kényszerülve lesz minden nemetségét magáról lerázni, hogy magát egy szláv birodalommal alakítsa át.”

„S mi fog ebből reánk háramlani?”

„Végleg mégis csak egy szövetség Angliával. De míg ezt elértek, sokon kell még keresztül esnetek; de Isten az okosok felé hajlik. . . .

Itt vége szakadt az interviúváltatásnak, melyre a tudósító is csak annyit mond, hogy az interviúváltatás státusférius, minden talentuma mellett is, végre is csak egy oly hóbortos angol, a ki nem is képes egy idegen természetű idegen nemzeti szellemet felfogni; így hát szerintünk is, világmegosztási ideái is minden alapot nélkülöznek, melyekre még visszatérni szándékunk.

Antonovits József.

A közös hadsereg állományából a honvédséghez áthelyeztetnek a következő káplánok: Sternáth Antal ókanizsai káplán a 3-ik, Rothenstein Nándor dautovai káplán a 4-ik, Milutinov Mladen az 5-ik zászlóaljba.

Az újvidéki járásbíróshoz Iváskovics Szofron szászabányi járásbírósi irnok, hasonló minőségben áthelyeztetett.

A zentai járásbíróshoz Deschan Kálmán paksi járásbírósi díjnok irnokká nevezetett ki. **Schwerer János** zombori lakos a nemzeti muzeumnak 4 darab római kőedényt ajándékozott.

Meghívó. A Bács-Bodrogh megyei gazdasági egyesület f. hó 17-én d. u. 3 órakor a megyeház nagytermében rendes évi közgyűlést tart, melyre az egyesület t. tagjait tisztelettel meghívjuk. Kelt Zomborban, 1886. évi január hó 11-én. Schmausz Endre elnök, Rombay Dezső titkár. Tárgyak: 1. Évi jelentés az egylet működése és állapotáról. 2. Számvizsgáló bizottság jelentése. 3. Az alapszabályok módosítására kiküldött bizottság benyújtja az alapszabály-tervezetet. 4. Visszalépő elnökök választása. 5. Költségvetés és munkatervezet 1886-ra. 6. Indítványok. Kívánatos volna, hogy legalább a zombori lakos tagok teljes számban jelenjenek meg; nehogy nem lévén a közgyűlés határozatképes, az elmaradókért a jelenlevők bosszankodjanak.

Doroszlóról írják: Buzgó plébánosunk sikerrel biztató mozgalmat indított meg az iránt, hogy a szatmári főlközségben lakó 36 tanköteles katolikus gyermek számára iskola állítsassék. Ugyanitt érdekes jogeset foglalkoztatja az értelmes közönséget. Ugyanis egy B. E. nevezetű özvegy asszony, 600 forintot hagyományozott a nazarénusoknak. Mithogy a felekezeti előismerve nincsen s így jogalanyként nem szerepelhet, a többség nézete szerint, nagyaték elfogadására sem képes. Ezen páratlan ügyben érdekes bírói döntvényt várhatni. H. J.

Siket-némákat elvállal előbeszédben való oktatásra (magyar vagy német nyelven) Berencz Mihály képesített siket-néma tanító Új-Futtason. A feltételek level útján tudhatók meg.

Titelből írják, hogy Szabó Mihály titeli kir. járásbíró körrendeletben figyelmezteti a közönséget, mely szerint az évtől kezdve a titeli kir. járásbíró polgári, telekkönyvi és tenyitő ügyekben csakis magyar nyelvű beadványokat fogad el. E rendelet nagy haladást jelez a magyarosodásban, Bácsmegeye e vidéken, hol 12 év előtt a magyar szóért bot járt. Valóban, méltán illeti e hazaszigetünkéért elismerés a derék titeli járásbíró. Bp. Hirlap.

Dr. Molnár Gyula, a helybeli izraelita hitközség iskolaszékének elnöke, a tagokkal való surlódások következtében, ezen állásáról lemondott.

O-Palánkán községörvosi állomás van ürepedésben. A pályázatok f. hó 25-ig nyújtandók be a palánkai szolgabíróshoz.

M. kir. honvédelmi miniszter Bács-Bodrogh vármegye közönségének. Gyakran fordulván elő azon eset, hogy nagyobb csapat összpontosítások alkalmával, egyes községekben, a havidíjas katonai személyek részére elegendő illetékes átvonulási szállások nem állanak rendelkezésre; minéltova két, esetleg több tiszt együttesen egy szabadon szállásoltatik el; az átvonulási szállások megterítésénél, ily esetekben követendő eljárás egyöntetűsége céljából a közös hadügyminiszter úrral egyetértőleg elrendelem: hogy azon esetekben, ha nagyobb hadgyakorlatok alkalmával valamely vidéken legalább egy egész hadosztály a nélkül vonul át, miszerint a szállítás rendelők az illető községekben előzetesen megjelentek volna, — s ez oknál fogva a községek a havidíjas katonai személyek részére az illetékes külön-külön lakásokukat átengedni képtelenek lévén, két vagy több tiszt egy szabadon helyeztetik el, az 1879. évi XXXVI. t. c. E) k-mutatásának 6-ik pontjában meghatározott járandóságon felül az illető szállástadóknak annyi terítés adandó, mintha a követelt illetékes átvonulási szállások tényleg kiszolgáltattak volna. Budapest, 1885. évi december hó 27-én. Fejérváry s. k. honvédelmi miniszter.

Kérjük a rendőrséget, hogy rendelje el a szánkákknak csengetyűvel való ellátását, mert könnyen szerencsétlenség történhetik. Szerdán délután is majd elgazolt egy, a „Fehér hajó”-ból kisuttyanó szánk két gyanútlanul arra menő iskolásgyermekek.

Zentán az izr. nőegylet elnökévé Kohn Mórné, alelnökévé Deutsch Lajosné választott meg.

Újvidéken az ottani izr. hitközség elnökévé Preszburger Gábor, alelnökévé Schvartz Márk választott meg.

Hibaigazítás. E lap 2-ik számának második oldalán a második bekezdés elejének így kellett volna lennie: „Ime ez azon historiai diplomatikai előtörténet, a melyből a szerb-bulgár háborúnak okvetlen kifejlődnie kellett. Politikai tekintetben azonban a „Laissez faire” elve szerint, a dolgoknak egy valódi elposványosodása fenyeget.” Ugyanazon cikkben advance garde teendő avant-garde helyett. Boecánatot kérünk az érdekes cikkiről, hogy a korrektorunk nem tud jól franciául. Általában kérjük t. dolgozó társainkat, hogy tulajdonneveket, valamint idegen szokat — és idegen minden meggyékben nem divó nyelv — tisztán, csak egyféleképp, olvashatóan — kiírni sziveskedjenek, nehogy úgy járjunk megint, mint a multkor, hogy a francia írást minden nehézség nélkül elolvastuk némétül.

Újvidéken a napokban temették el Basits Gávrát, ki 102 évet élt.

A nagy hófúvások miatt már két nap óta sem a fővárosi napilapokat, sem egyéb a vonattal jövő leveleket nem kaptunk. Hallomás szerint Ns. Militics és Bajmok között a pályatesten akkora hóvutatók állnak, hogy vonatnak rajta közlekedni lehetetlen. Csak tegnap délután 4 órakor kezdődött meg a rendes közlekedés a vonattal.

A szeghegyi közsegi orvos dr. Engler József hosszú és súlyos betegség után, 44 éves korában, f. hó 10-én reggeli 5 órakor elhunyt.

A zombori magyar olvasó-kör f. hó 17-én d. e. 10 órakor közgyűlést tart.

A kettős házasság elévülése kérdésében az igazságügyminiszter felhívására mind a budapesti, mind a marosvásárhelyi főügyész utasította az ügyészeket, hogy azon álláspontra helyezkedjenek, mely szerint a kettős házasság elévülési kezdete nem a bigamikus házasság megkötése napjától, hanem azon időponttól számítandó, midőn az egyik házasság megszűnt. Kifejezett szavakkal a törvény erről nem intézkedik, de céltudatosan és azért mellőzte az intézkedést, mert a kettős házasságot az indokolásnak halgatag elfogadott értelmezése szerint folytonos büntetnek tekintette, melynél az elévülés csak akkor veheti kezdetét, midőn a tartós jellegű törvényellenes viszony véget ért. Ezen felfogás szerint nem fordulhat elő, hogy az érvényes kötött és fennálló házasság mellett a kettős házasság megszűnjék büntethető lenni — amíg a másik felfogás mellett a bigamia a bigamikus házasság megkötési napjától számítandó öt év alatt akkor is elévül, midőn a második házasság által sértett érvényes házasság még jogilag fennáll.

A Zombori Takarékpénztár ismét azon helyzetben van, hogy Zombor város határában és Bács-Bodrogh megye területén fekvő ingatlanokra 10, 15 vagy 20 évi törlesztésre kölcsönöket adhat és pedig évi 7% kamatok eránt. — Ezt a jelen pénzügyi időben jóának látjuk közölni.

Zentán Hajduska Simon a napokban tartotta esküvőjét Rothmann Janka kisasszonnyal.

A búcsúk alkalmával való iparüzés ügyében a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter a kassai kereskedelmi és iparkamarához intézett l-iratában következőleg intézkedett: A kellő jog alapján tartatni szokott búcsú-vásárok országos vásár jellegével bírván, ezeken a nem helyben lakó iparosok is szabadon árusíthatnak. A búcsújáró napokon azonban, vagyis oly napokon, a midőn a nép ajtatosságát végző bizonyos helyeken megjelen, de a mely búcsúnapok régebbi idők óta fennálló szokás szerint általános forgalmú jelleggel bíró vásárok gyanánt nem jelentkeznek, ezeken ha árusítás történik is, iparkészítményeket csakis a helyben lakó iparos árusíthat. A mézeskalácsokat illetőleg megjegyzem, hogy az idegen mézeskalácsosok a vasárnapokon kívül is megjelenhetnek és árusíthatnak mézet és mézes-süteményeket, mivel ezen árúk élelmi cikkeknek tekintendők; viaszárutakat azonban, minthogy azok iparkészítmények, ily alkalommal nem árusíthatnak. — Budapest, 1885. december 25-én. A miniszter megbízásából: Schmierer, s. k.

A zentai gazda-kör a napokban fölulvasással egybekötött táncestélyt rendezett. Az estélyen Tóth Lajos gymn. tanár a népköltészetéről tartott fölulvasást.

A bezdáni kaszinó f. hó 30-án könyvtára javára zártkörű táncmulatságot tart.

Ehrmer Adolf, apatini kereskedő, f. hó 13-án jegyet váltott Thum Berta kisasszonnyal, Thum Vince közszeretben álló polgártársunk kedves leányával.

Elvi határozat. Földmívelés, ipar és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium, mint harmadikú iparhatóság a következő határozatot hozta: A földmívelés-kiszolgálóra alkalmazott egyének nem tekintendők iparos-szolgálatnak és ez okból munkakönyvvél nem látandók el. Ha azonban a földmívelés-állományban alkalmazott iparos-szolgálatok, például lakatosokat, asztalosokat stb. és ezek a segédek különben az 1884. XVII. t. c. 101. §-ának a—e) pontjai egyikeben foglalt feltételeknek megfelelnek, ez esetben az illető segédnek, bár nem iparosnál van alkalmazva, a kért munkakönyv kiadandó.

Egy közös hadsergebéli katonára a napokban szerződés, állítólag szeretemföltésből, szuronyával keresztüldörge, hogy azonnal szünyt elhajt.

Az Újvidéken megjelenő „Branik” című lap elleni sajtóügyi feljelentést a királyi főügyészség f. hó 9-én küldte át Czárán István sajtóügyi vizsgálóbíróknak. A vizsgálóbíró még nem kapta meg a szerkesztő választ arra a felszólításra, hogy nevezze meg az inkriminált cikk szerzőjét.

A honvédelmi miniszter rendeletet intézett valamennyi törvényhatóság közönségéhez, mely szerint a közös hadsereg és a honvédség legénységének, átvonulás alkalmával, a szállástalók által kiszolgáltandó 21 dekagramm marhabúsért a katonai kincstár 1886-ban a dunáninneni kerületben 20 krt fog fizetni.

Lapunk legutóbbi számában a hírek rovatában közöltük, hogy „Stevó” napján a zombori „szegény-alap” javára egy helybeli tisztviselőkből álló társaság 10 frtot gyűjtött össze; utóbb ezen célra ismét 1 frt juttatott kezünkhez s így az összeg jelenleg 11 forintot tesz ki. Együttal megemlítjük, hogy a jótékony célra Popovits István kir. adószót névnapja alkalmából Kiss Pista kir. adóf szántiszt indítványára a fenti összeghez adakoztak: Városy László 2 frt, Popovits István 1 frt, Kiss Endre 1 frt, Székula János 1 frt, Rosztovszky Antal 1 frt 35 kr., Krusetz János 1 frt 5 krt, Nagy Tamás 1 frt, Kiss Pista 2 frt 60 krt. Ezen összeget postautalványon elküldtük a polgármester urnak. Szerk.

Beküldetett. T. szerkesztő úr! A kiadott színjelentés szerint „A bérleti díjak öt előadásunkon előre fizetendők, de az egész évadra kötelezők.” Ezen megállapodás két irányban igen sérelmes. Először az igazgatóra nézve, mert a nehéz obliigó akadályozni fogja a bérlet sikerét; másodsor terhes a közönségre nézve, mely kénytelen az esetleg beállható családi csapások pl. betegség esetére is viselni az elvállalt terhet. Nézetem szerint kölcsönösen jobb volna az 5—10 estére szóló bérlet, mert fokozná a bérleti kedvet és tenné jóformán lehetetlenné a vállalkozást. Hiszen, ha a társulat jó lesz és jó darabokat ad, ugyis fogunk járni előadásaira; ha pedig nem lesz jó, akkor miért legyünk mi kötelesek a csalódás után is drága pénzünkért esténként unatkozni? Egy törzsbérlő. (Ezen aggodalmak nagy része eloszlik azért, hogy a bérlet nem rögtön az első előadásnál kezdődik s így mindenkinek módjában áll a társulat értékéről meggyőződni, mielőtt magát lekötö. Ne terjesztünk ismeretlen színészekről indokolatlan ítéletet; mert elhamarkodva ítélni szerk. nézve ildomtalan, rájuk nézve káros lehet. (Szerk.)

Melléklet a „Bácska“ 3-ik számához.

A „Zentavidéki Takarékpénztár“ február hó 7-én rendes közgyűlést tart.

Irodalom.

Fölvívás előfizetésre az „Apollo“ magyar zeneszerzők válogatott műveinek havi füzetekben megjelenő gyűjteményére. Szerkeszti Vágvölgyi Béla zene-tanár. Ezen a maga nemében páratlan vállalat, mely a hazai zenemű-irodalom emelésén fáradozik, hazánk legelső és legkitünőbb zeneszerzőinek közreműködésével jelenik meg minden hó 1-én. Előfizetési ára negyed évre csakis 1 fnt 50 kr. Az „Apollo“ mesés olcsóságával még a külföldi olvasó kiadások sem léphetnek versenyre. Elegáns kiállításával s a közölt kiváló zeneművek válogatottságával az „Apollo“ bármely ur család zongoráját díszítheti. Hogy szavaink igazságáról bárki is meggyőződhesse, kívánatra bérmentve és ingyen küld mutatványszámot a kiadó. Az előfizetési pénzek legelőszörüben postautalvánnyal az „Apollo“ kiadóhivatalába — Horovitz Adolf címén — küldendők Nagyszombatba. Hazafias üdvözléssel: Vágvölgyi Béla, az „Apollo“ szerkesztője. Horovitz Adolf, az „Apollo“ kiadója.

Ciszfeljétek!

— 1884. Újabb költeményeim megjelenése után. —

Csak hányjátok szememre bátran,
Ha van hibát mit lelnetek,
De tiszteljétek azt a lantot,
A melyet pengetek!
— Nem én hangoltam hurjait fel,
Hanem az istenek.

Gyermekkoromban áhitattal
Csak azt a mesét hallgattam,
A melyben mindig volt egy árva, —
Fiúcska, vagy leány;
— Intett az emberszeretetre,
Tanított jó anyám.

Ifjukoromban, járva-keelve,
A sors a merre hányt, vetett,
Utamban mindig csak találtam
Egy szegény gyermeket...
— És nőtt szívemben, nem az ábránd,
Hanem a szeretet.

S nem egyszer megdöbbenve láttam,
A merre éltem útja vitt:
Kis gyermek mellett vándor atyja
Megroskadt tagjait, —
— És fájt szívvel hallgattam őt —:
A hárfás dalait.

Oh, fájt a dal a nyomor ajkán!
E szíven úgy átrészketek!
Im: egy a sírba roskadó agg!
Im: árva gyermeke!
— S a nagy világ csak fájdalommal,
Nyomorral van tele!

És megpendítém azt a lantot,
A melyet most is pengetek.
Nem én hangoltam hurjait fel,
Hanem az istenek;
— Azok az áldott égi nemtők:
A Részvét, Szeretet.

Azok az áldott égi nemtők
Vezetek mindig útamon,
Azok sugalták régen is már —
Azok minden dalom'.
— Sugallatukra alkotám meg
És védem — otthonom'.

E szent forrásból fakadoznak
A röpke dalok, énekek:
Örömem, gondom: csak a hű nő
S a kedves gyermekek.
— Hát tiszteljétek azt a lantot,
A melyet pengetek.

Dömötör Pál.

A NEVELŐNŐ.

Elbeszélések.

Van oly büszkeség még a nemesebb természetben is, mely inkább retteg a bal helyzet szegénységétől, mint a bűn súlyától. Kemény.

Hát eljött mégis édes Ilmácskám elbucszni?! Eljött... köszönöm! Látja nekem fájt, nagyon fájt volna, ha szó nélkül távozott volna a fővárosba, ott nevelőnői állomását elfoglalni, mert én szeretem, igen szeretem magácskát. És ép ezért ugy-e nem fog édesem neheztelni, ha szépen kérem, hogy üljön ide mellém egy kissé, hajtsa ide fejcsékéjét vállamra s hallgassa meg, mit az ön egykori varró kisasszonya fog most elmondani.

Nem, ne féljen, ne tartson attól, hogy majd én is, mint annyi más, le akarom beszélni arról, hogy ne utazzék el, hogy ne hagyjon itt bennünket, hogy maradjon itt falunkban, fogadja itt el a mi kis leányiskolánkban a tanítónevelő alkalmazást. Tudom jól, ön irítozik ettől a gondolattól, sajnálja itt e kis faluban tág ismereteivel eltemetni magát, felvágódik a fővá-

rosba, hol inkább elfogad kezdetben egy nevelőnői állást, remélve, hogy annak révén majd ismerősökre, pártfogókra tehet szert s így alkalmazást nyerhet majd mint fővárosi tanítónevelőnői valami felsőbb leányiskolában, hol ön boldog, senki által el nem ért boldog lesz, mivel kimutathatja, érvényesítheti ismereteit, nevelhet majd sok sok ifju leánykát, oktatva őket a szép, jó, nemesre, oktatva őket a műveltségre, oktatva őket az életre! Oh mily szép, mily kedves hivatás ez! Tudom egykor régen, nagyon régen én is erről ábrándoztam, én is erről álmodoztam!... És ép ezért nem akarom én erről lebeszélni magácskát édes Ilmám, hanem csak arra kérem, hallgassa meg az én szomorú élettörténetemet, talán majd okul belőle, talán majd hasznára fogja a hallottakat fordítani s én akkor boldog leszek, mert tudom, hogy megmentettem egyedüli jöltevémmé leányát — önt Ilmácskám — azon családostól, azon csapásoktól, melyeken én keresztül mentem s melyeken ön keresztül menne, ha odahagyná így támogatás nélkül kis falujának romlatlan lakóit, biztos családi körét...

Ugy-e nem haragszik édes Ilmácskám, hogy erre kérem, ugy-e ide ül mellém?

No látja édes szívem így ni, így egész jó lesz! Most még csak adja ide piciny kezecskéjét s figyeljen szépen szavaimra, mert hisz nincs már édes mamája, ki midőn ily veszélyes utra indul, oktathatná, ki megmutathatná előre, hogy mily sok esábitásnak lesz ön e zajos életben kitéve, ki tanácsot adhatna, hogy mint lehet ezeknek ellentánni, ezeket kikerülni.

Mert oh! magácska még nem tudja, mily gonosz a világ. Mily átok az, ha a szegény leánykát oly sok ismerete van, mint önnek, melyet csak azért engedett az ég oly mohón, oly kedvelve megszerezni, hogy annál kirívóbban mutathassa meg általa, hogy miye nincs, hogy mily sok más boldogságot, mily sok más élvezetet nélkülöz, miket anyian érdemtelennél élveznek.

Oh! hiába rázza kis fejét, nagy, igen nagy szerencsétlenség az, hogy ha a szegény, támogatás s előkelő származás nélküli leány oly okos, oly művelt, mint ön, de talán még nagyobb szerencsétlenség az, ha az ily szegény leánykát oly szende, oly csinos arcú van, mint önnek... mint a minő nekem volt!

Ugy-e édes Ilmácskám esodálkozva néz reám?! Mert hát esodálatos is az, hogy e beesett, családostól ráncos arc valaha szép, igen szép lehetett, hogy ezen színtelen szemekből valaha ifju tűz villogott, hogy ezen ősz hajszálak valaha dús fekete hullámokban ömöltek vállaimra ugy... éppen ugy, mint most az önéi.

Pedig ugy volt minden, mint mondom. Hallgassa meg, majd elmondom, mint változott ez minden oly hamar meg. Magácska már nagy leány, magácska már nem fog minden szóra pirulni, hanem okulni fog az én családódomon s akkor boldogabb, sokkal boldogabb lesz mint én.

Még most is oly élénken emlékezem, midőn berobogott kocsim a vasúti állomástól mintegy fél órányira fekvő Karvázy ur csinos nyaralójába, hol lapokban megjelent hirdetések útján nyertem alkalmazást. A kis Rózáska egyetlen 5 éves tanítványom nagy örömmel futott ki szobájából s gyors, esőkolni való kedves pepletyeléssel mondta el, hogy mennyire örül, hogy megérkeztem. Mert az édes mama mondta már neki, hogy milyen jó nevelő kisasszonyt kap, hogy majd meglátom milyen szófogadó lesz, mily örömmel, mily jó fog ő majd tanulni. Hisz már most is sokat, nagyon sokat tud, hisz már tudja majd az egész „Flóri“ könyvet. Sok, sok szép verset! S ha nem kérdelem szülei hollétét, rá is kezdte volna ezek rögtön elszavalását, de e kérdésemmre másbá vágott: „Oh az édes papa meg édes anyja most ninesenek itthon, azok a rosszak délután őt mindig itt hagyják magára azzal a csunya Őrzi dadával, meg — meg az őt esők jaival mindig vérg szekirozó Dezső bácsival.“

És erre hirtelen felveté szöke fejcsékéjét a folyondárral gyönyörűen befuttatott nyaraló ablakai felé s mielőtt én csak feleznélmi is képes lettem volna, már ott állt a felém mosolyogva köszönő, ugy 26—28 éves Dezső bácsija előtt s gyermeki nyíltszívséggel kiáltá felé: „Dezső bácsi, Dezső bácsi! jőjjön — jőjjön nézze meg, itt van, megérkezett a nevelő kisasszony! Ugy-e, hogy szép — ugy-e, hogy aranyos?!“

S erre én mit szóltam volna? Pirulva hajoltam le a kicsikéhez s lecsókoltam beszédes ajkait, nehogy még többet találjon esacosgni az én zavaromra. Beveztettem magam a számomra csinosan berendezett szobába, hol, mire Karvázy ur nevével megérkezett, a kis Rózáskától s az öreg Őrzi dadától akarva — nem akarva mindent megtudtam a család felől, mi érdekelhetett s mi nem érdekelt.

Karvázy ur a környék legvagyonosabb birtokosa volt, ki családjával a szomszéd városból nyári évadra rendszeren e birtokára utazott. Egyetlen gyermekük, kis tanítványom Rózáska volt s őt „esőkjaival vérg boszantó“ Dezső bácsi, urnőm testvér öcsese Cserni ur volt, ki jelenleg részint üdülés, részint ügyvédi vizsgálatára való előkészülete végett, megunva a főváros zajját, ide vonult le, e kellemes külsejű, egészséges levegőjű nyaralóba.

Ez volt azon család, a hova én oly nagy örömmel utaztam, ifju, ártatlan szívvel, nem ismerve még az élet viszontagságait, nem az élet esábjait. Oly boldog, oly megelégedett voltam, mert hisz nem kellett többet szegény nővérem terhére esni, önálló voltam s büszkeség tölté el szívem, ha arra gondoltam, hogy ime fáradságom jutalmazva van, elértem céloom, minden támogatás nélkül élhetek. Szívem oly romlatlan, oly tapasztalatlan volt, mint most az öné. Oh akkor énnekem nem tűnt fel az, ha Cserni ur szabad időmben folyton körülöttem forgolódott, ha esténként midőn kis tanítványom lenyugodott, mellém szegődött sétálva a kert fái között, ha néha néha esodálatát fejezte ki műveltségem s elragadtatását úde szépségem felett. Oh nem, ez nekem nem tűnt fel, ez nekem jól, kimondhatlan jól esett, hisz tapasztalatlan leányka voltam, kit oly kellemesen érintett a még sosem hallott nyájas hang, ki oly bizalmasan, oly odaadólag tudott elcsévegni bárkivel, ki hozzá hajolt — minden utógondolat, minden sejtélem nélkül! Oh én nem tudtam, de hát honnan is tudtam volna, hogy vannak férfiak,

kik képesek csak azért, hogy egyhangú magányukban valami szórakozást nyerjenek, egy ifju leány szívét játéklabdájukká tenni, kik képesek csak azért, hogy ellenállhatlanságuknak hizeleghessenek, egy tapasztalatlan szívet ostrom alá fogni, hogy felhasználják gyengeségét, hogy vonalmát — szerelmét megnyerjék, s ha azt elérték, eldobják mint a kis leányka elnyűtt bábuját, minden gondolkodás, minden lelki furdalás nélkül.

Pedig vannak ilyenek, oh igen sokan vannak. S Cserni ur is ilyen volt.

S mily rendszeresen, mily kiszámítva volt ő képes szívemet megnyerni. Kezdetben csak ritkán, nagy ritkán látogatott át hozzám. Oly gyengéden, oly tisztelettel bánt velem, elutdta hitet, hogy bennem a műveltséget, a lelket imádjá, esodálja s nem a gyarló nőt. Később már, különösen midőn Karvázy ur nevével távol volt, mindig hosszabb s hosszabb ideig időzött nálam. És én nem láttam semmi rosszat, semmi veszélyest abban, hogy ha ilyenkor egész délutánoként elfecségtünk egymással, ha sokáig elhallgattam méz-édes eseevésést, ha nem utasítottam vissza túlerélyesen heves udvarlását. Hisz ifju szívem sosem hallott még ily édes hangokat, hisz annak oly jól esett, ha valaki azt állította, hogy rokonszenyez velem, hogyha azt állította, hogy szereti, imádjá. Én is megszerettem, én is imádtam őt. Hittem, nagyon is könnyen hittem...

De ugy-e ön azt mondja Ilmácskám, hogy erősebb, sokkal erősebb lett volna nálam, hogy nem ment volna ily könnyen lépre. Oh ekkor még én is ilyen voltam, tudtam parancsolni szerelmemnek, nem vesztettem el még most akaratom, nem önuralmam, hanem midőn láttam, hogy nizes más menekvés a bukkás elől, mint távozás Cserni ur köréből, összegyűjtött filléremmel bucsút mondtam különben oly kedves emlékü állomásomnak, felmondtam s egyenesen minden megfontolás nélkül neki indultam a fővárosnak, bizonytalan jövő, bizonytalan sors elé.

Magácska kedves Ilmám még nem tudja, mi az egy magános leánykának a fővárosban élni, még nem tudja, ép ugy mint én nem tudtam, hogy mit jelentenek ama arcát vizsgáló, gyanakvó szemek, melyekkel találkozik, midőn ugy egyedül egy kis szobácskát bérel, hogy mit jelentenek ama mosolygó tekintetek, melyeket egy magányosan sétáló, itt-ott nevelő állomás után kérdezősködő csinos leány arcára vetnek?! Oh ha tudná, pir borítaná el ártatlan arcát, felforrna a vér nyugodt ereiben, mint még most is fellor enyém nehéz karjaimban.

De akkor még én is olyan voltam, mint most magácska. Nyugodtan, gyanu nélkül jártam hirdetési irodáról hirdetési irodára, olvastam a lapok e rovatait s ha néha üresedést találtam, fel nem foghattam, hogy mért tekintenek oly gyanakodva reám, mért tagadják meg oly himelve-hámolva az alkalmazást, ha kijelentem, hogy egyedül, támogatás nélkül vagyok a fővárosban.

De ehhez nemsokára más gondok is járultak. Napról-napra jobban féltem, hogy mi lesz így belőlem, összekuporgatott fillérem fogytán voltak, már-már azon voltam, hogy ideiglenesen más, talán varrónői foglalkozás után kérdezősködjem, midőn egyszer csak egy nyájas, ismeretlen írású levelet kapok, melyben felszólítottam dr. Gyárfásné nagysága nevében, hogy két leánykája mellé nevelőnőre volna szüksége, hallotta egy kedves ismerősétől kitünő nevelési módszerem dícsérni, ha tehát még nines alkalmazásom, szívesen fogad gyermekei mellé.

Képzelteti kedves Ilmácskám boldogságom, midőn már már közeli kétségbeesésből egy ily fényes s jövedelmes állomás nyereséje mentett ki. Hogy ki volt szíves pártfogóm, nem tudhattam meg, de ismeretlenül is minden nap köszönetet mondtam szívből neki, mert itt oly boldog, oly megelégedett voltam. Először nyílt meg itt előttem a fővárosi élet összes szépsége, a fővárosi előkelő családok szalonjainak eddig előttem ismeretlen bája, nemes szórakoztatása. A család minden egyes tagja ugy kedvelt, ugy szeretett, meg voltak velem teljesen elégedve. Itt már azt is reméltem, hogy végre elértem céloom, ismerősökre, pártfogókra tehetek majd szert, kik ábrándos céloomat — tanárnői állomás elérését előmozdítani fogják, mondom, midőn már azt hittem, hogy szép álmaim teljesedése közel van, akkor egy nap minden boldogságom tönkre tette.

Vendéget vártunk. Urnőm távoli rokona, egy fiatal ügyvéd, kinek itt a fővárosban volt szándoka irodát nyitni, jelentette be pár napra látogatását, hogy célja érdekében szétnézhessem.

Eppen együtt voltunk az előteremben, midőn könnyed kocogásra a nyitott ajtóban megjelené várt vendégünk, kibem — képzelteti kedves Ilmám megelégedésem — Cserni urra ismerem. Mig urnőm barátságos mosollyal sietett fogadására, az alatt én mintegy legyökerezve álltam előtte. A megsértett jellem s az újra felébredt szerelem kezdett bennem viaskodni. Egyszerre minden világos lett előttem — minden... előnyére. Megnyert rokonszenvem mentegetni kezdé őt.

Ó volt, de hát ki is lett volna más, ki engem e fényes állomásra ajánlt? Talán megbánta Karvázyék-nál irántam utóbbi időben tanúsított viselkedését, talán megbánta, hogy miatta voltam kénytelen biztos állomásom odahagyni, hibáját jóváteendő, ajánlott ide. S midőn fesztelen szeretetreméltósággal, levette a család előtt minden büszkeségét, barátságos mosollyal jött felém, üdvözölve bennem régi ismerősömet, akkor én feledtem, megbocsátottam neki mindent — mindent.

S oh én azt nem tudtam, hogy ez is csak kiszámítás. Nem tudtam, hogy egy férfi képes csak azért leereszkedni kitűzött áldozatához, hogy azt még jobban megnyerje, még jobban fűzze magához.

De ha még most nem tudtam, megtudtam később, meg pár nap múlva, midőn ő ismét a régi színben mutatta be magát. S midőn látta, hogy még ekkor is erősebb akaratom, mint szerelmem, hogy még ekkor sem vagyok megtörve — tudott ő még más módot is találni, ismert ő még más utat is, melyen a szegény, önmagára utalt leánykát meglehet nyerni, kénye-kedve szerint hajlítani.

Ugy-e, ugy-e édes Ilmám, nevétségesnek, hihetetlennek tűnik fel magácska előtt, hogy vannak fér-

fiak, kik egész ily vadászatot intéznek egy fiatal szív ellen? Kik ezer s ezer tervet gondolnak ki megnyerésére, kik előtt a legesekelebb vágy is, ha annak elérésében akadályokra ütköznek, megbeesülhetetlennek, pótolhatatlannak tűnik fel. Látja én előttem is lehetetlen, nevéstéses volna ez, ha nem tapasztaltam, nem hallottam volna, más hason sorsu szegény társnőimtől.

Cserni midőn látta, hogy így pártfogása, leereszkedése által nem ér célt, máshoz nyúlt. Nem, nem örült gondolat az, hogy a nő sorsa a férfi szeszélye. Igaz, nagyon igaz ez!

Máskor midőn valaki figyelemmel kísért benünket, került, nem mutatta érdeklődését irántam, ha látta valaki, hogy velem beszél, legkönyösebbnek mutatta magát; s ezentúl mindig akkor keresett fel, ha valaki észre vehette.

A napnak bármely részében, mintha valami ellenállhatlan vágy vonzana, oda oda sietett hozzám. Bármerre is sétáltam, rögtön mellettem termett s kis tanítványomat akárhányszor beküldé holmi apró-eseprő dolgokért anyjához, csak hogy magunkra maradvá tudjanak. Ott tartózkodását minden komolyabb indoklás nélkül többször is meghosszabbítá s ha a társaságban rólam beszéltek, mindig oly sajátos módon, oly sokat mondólag mosolygott.

Közel egy havi ottléte után célja el volt érve. Urnőm felmondott, mert hisz — mint mondá — leánykájá már nagyocská, 10—11 éves s az ily kis teremtesek nagyon is fogékonyak minden hibák, minden ballépések iránt.

Ujból alkalmazás nélkül voltam. Ujból megkezddött már fentebb említett szomorú életem. Csak hogy most még szerencsétlenebb, még elcsüggedtebb voltam. Önézetem volt mélyen, nagyon mélyen megsértve. Éreztem, hogy érdemtellenül szenvedek, éreztem, hogy jobb, nemesebb sorsra vagyok érdemes. S mintha valami láthatatlan kéz szórta volna rám a balsors csapait, minden lépésemet csalódás követte. Midőn már biztos voltam, hogy itt-ott alkalmazást nyerek, akkor utasítottak el némi homályos vagy minden indoklás nélkül. S hogy végleg meg legyek törve, egy napon takarítóném összegyűjtött filléreimmel megszököttem.

Látja, látja édes Ilmám, ugy-e magácska ilyesmikről nem gondolkozott, magácska ily sorsról nem ábrándozott, pedig könnyen, de nagyon könnyen beköszönt, be még feketébb színben, mint képzelet, mint képzelheti.

Nem, magácskának nem lehet, nem is szabad, ne is legyen soha olyan életről fogalma, mint a miőt én ezután folytattam. Szomorú napok voltak ezek, nem fogom ezeket elmondani, sietek bevégezni szavaim. Boldog, nagyon boldog az a napszámos, ki megkeresett fekete kenyerét nyugodtan eheti; boldog az a koldus is, ki nem kénytelen szegénységét titkolni, rejtegetni.

Ugy-e édes Ilmácskám, azt ön nem képzelheti el, hogy mi az, ha titkon, darabonként küldjük el holmink egy-egy részét eladni, hogy az érte kapott összegben eleséget vehessünk? Hogy mi az, ha délfelé lakásunkat odahagyjuk, hogy elhittessük háziasszonyunkkal, hogy ebédelni — fényesen ebédelni megmondjon lakásunkkal. És ezen idő alatt ott sétálunk kétségbeesve egyik sétaterről a másikra, mintha azü élveztől, vagy egészségi szempontból tennénk, miközben irigyeljük a haza siető utolsó hivatalnokot, az utolsó munkást, kit legalább egyféle meleg étel, kit legalább szívélyes családi kör vár.

Látja, édes Ilmácskám, én voltam ily helyzetben soká, igen soká. S e helyzet, e nyomor aztán megtanítja az embert gondolkodni, megtanítja a világrend ellen zúgolódni, megtanítja abban mentő eszközt látni, melyet máskor gyűlölt volna, melytől más helyzetben visszaborzadt volna. Míg nagy titokban egy-egy utcai gyermek által vásároltatott, papírba burkolt élelmiszerezrel megy elcsüggedve lakása felé, az alatt eszébe jut sok minden, elmúlt életének minden mozzanata, minden perce. Oh egész más színben, egész más alakban lát ekkor mindent.

Nekem is eszembe jutottak otthon töltött gondatlan napjaim, eszembe jutott legelső alkalmazásom, eszembe jutottak dr. Gyárfáséknál töltött boldog s fényes perceim s végre eszembe jutott ama szép, eszbitő jövő, melyet Cserni susogott fülembé, oh mennyire kü lönbözött az e sivar jelentől! Most már nem hittem, hogy ő megakart esalni, most már nem hittem, hogy hazug szerelmet színlelt, hanem önmagam vádoltam, hogy magam voltam oka szerencsétlenségemnek. Most már minden azt susogta, hogy ő engem szeretett, nagyon szeretett, ő engem boldoggá, szerencsésé tett volna. Hisz hányszor megtörtént már, hogy szegény, vérszegény leány tiszta szerelem útján, gazdag, elő kelő, fényes állásu férjet kapott. Mért ne tett volna Cserni engem is ily boldoggá, ily szerencsésé? Elhittettem magammal ezerszer s ezerszer, hogy ő mindég csak javamat akarta, csak az én boldogságom előmozdítására törekedett. Hisz mennyire becsült, mennyire tisztelt midőn először ismertem meg őt, s midőn első alkalmazásomat makrancosan, tőle való bücsívétel nélkül odahagyttam, szerelme nem engedte meg, hogy megsértődjek, hogy nehezteljen reám. Tudakozódott, kérdezősködött utánam s midőn meghallotta szorult helyzetem, egy új, fényes nevelőnői állomást szerzett számomra. Tudtom nélkül pártfogolt, még köszönetet se várt tőlem. S mit tehetett ő, arról, hogy ez utóbbi helyen felmondtak nekem? Ó nem volt oka, hogy gyanúsítottak. Ó talán jobban szeretett mint én, ő talán nem tudott úgy parancsolni magának, mint én, s azért volt oly sokat körülöttem, azért maradt tovább ott minden indoklás nélkül?

Oh ez mind, mind eszembe jutott mentségére s egy hang sem ébredt fel bennem már, mi vádolta volna. Igen-igen e helyzet feledtetett velem mindent, még vissza is kívántam őt, mint egyetlen vélt jóakarómat. Mert hisz az nem jutott eszembe, hogy ő ezt mind kiszámításból tette, hogy ő tudta, miszerint csak így lehet megtörni a legszilárdabb akaraterőt is, hogy ő talán most is figyelemmel kísért. Nem jutott eszembe, hogy ő volt az, ki mindenféle módon igyekezett megakadályozni alkalmazásnyerésem, sorsom kedvezőbbre fordulását, hogy mindég jobban s jobban megtörjön,

hogy azután mint szabadított lépjen fel. Igen mint szabadított s egyszersmind legyőzöm.

S ezt az időt most elközelítve látta. Jó, nagyon jó számította ki. Nem csap biztosabb pillanatban a vérese elmaradt eszébe, mint ő én reám. Ép legnagyobb kétségbeesésem közt megszokott kényszer sétatímban toppant eléhem. Oly benső, oly mély örömmel üdvözölt véletlen találkozásunkkor, oly részvétellel tudakozódott, hogy létem felől, oly fájdalmas hangon hitette el velem utolsó találkozásunk óta érzett bánatát, hogy lehetetlen volt — de nem, e nyomorban talán már nem is akartam őszinteséggel el kétkedni. S midőn pírulva mondám el, hogy még jelenleg sincs más alkalmazásom, oly kiszámítva állt elő legszebb ábrándjaimmal, hogy ő ismerőseinél majd ajánlani fog legközelebb kinevezendő felsőbb női iskolák tanítónői közé. De ha addig is akarok egy alkalmazást távoli rokonának gyermeknevelő intézetében elfogadni, rögtön kaphatok pártfogása mellett.

En sokkal jobban meg voltam már törve, mint hogy kétkedni merészeltem volna a tiszta szándékában, jóakarataiban. Ajánlatát nem utasítottam vissza, örömmel, köszönettel fogadtam. S ezzel megástam síromat.

S most mint mondjam el, mint nyert meg tovább? Mint időzött ott órákig mellettem, mint kísért estenként haza kicsiny lakásomba, mint győzte le, mint törte meg erős akaratom? Hisz őt, kinek hálával tartoztam, hogy megmentett a kétségbeeséstől, a nyomortól, a mellet szerettem, nagyon szerettem. Ó erős férfi volt, én gyenge, szerelmes nő, az egyenetlen harcban vesztenem, buknom kellett. Övé lettem teljesen, egészen, övé lettem még meg nem unt, még el nem hagyott.

S aztán tudja édes Ilmám mi az ilyen szív tovább története, mi az ilyen szív történetének szomorú vége? Olvashatta, olvasta is bizonyára, ha máshol nem, a lapokban. S hogy én oda nem jutottam, egyedül jó anyjának, egyetlen igazi jóttevőmnnek köszönhetem. Vele mint egykori ifjúkori barátimmal ezen időben találkoztam fent Budapesten s neki volt annyi rábeszélő képessége, hogy rávett arra, miszerint jöjjenek ide kis falujukba, nyissak itt leánykákunk varrőiskolát, s ime most itt vagyok nyugodtan, várva életem utolsó napjait, utolsó perceit. Ezért tartozom én neki örök hálával, ezért szeretem én magácskát annyira, ezért beszéltem el édes Ilmám önnek élettörténetemet, kinek ily élet ismerésére nagy szüksége lehet. Okuljon, tanuljon belől, használja előnyére, talán akkor boldogabb, szerencsésebb lesz, mint én voltam. Igen, mint én voltam,

kit ha néha-néha valaki meg is szán, meg is sajnál, de a kinek nem szoktak megbocsátani soha.

Itéljen el, vessen meg ön is kedves Ilmám, leg-alább lesz egy elretentő példája, mi figyelmzetni fogja majd, ha oly helyzetbe jön, mint én voltam, hogy sokkal boldogabb a biztos egyszerű jelen, mint a bizonytalan jövő. Menjen, menjen húzza ki kezét az enyémből s örök intő képként álljak ön előtt.

De a kis Ilma nem fordult el irtózáttal a szegény sokat csalódott, sokat szenvedett Böske kisasszonytól, nem húzta ki kezét övéből, hanem lehajolt hozzájuk s két könyesepp kíséretében hálás csókot nyomott a száraz kezekre, csak ezt susogva: „Köszönöm, köszönöm”.

Másnap pedig már hírül hozták kis tanítványai a jó Böske kisasszonynak, hogy Ilmácska nem utazott el a fővárosba, hanem itt maradt falujukban, elfogadta a neki felajánlott tanítónői alkalmazást, lemondott nagy és szép ábrándjairól s ha igaz, mit öreg Julius eselédjük mond, hát nem fogja többé visszautasítani Barna Ferenc tanító ur kezét s így még lehet, hogy két hó múlva esküvőjüket is megtartják.

A jó öreg Böske kisasszony e hirre aztán összetette kezét s megkönnyebbült szívvel emelte fel szemét az égre, hálás hangon susogva: „Hála legyen neked irgalmak Istene, hogy megengedted nekem egyedüli jóttevőm leányának ártatlan szívét megmenteni a biztos bukástól”.

Hidasi Mór.

Naptár.

Január.

Havi és heti nap	Katholik naptár	Protestáns naptár	Görög-orosz naptár
15 Pént.	Pál rem.	Mór	3 Malakhiás pr.
16 Szom	Marcel p. vt.	Marcel	470 apostol
17 Vas	C2 Jézus sz. n	C2 Antal rem.	5 E Teopempt
18 Hétfő	Piroska sz. vt.	Piroska	6 Epiphania

Felelős szerkesztő: Dr. MOLNÁR ISTVÁN LAJOS.

Laptulajdonos és kiadó: Bittermann Nándor.

HIRDETÉSEK.

Hirdetmény.

AZ „ADA-MOHOLYI EGYESÜLT TAKARÉKPÉNZTÁR”

értesíti részvényeseit, miszerint az 1885-ik évi

RENDES KÖZGYŰLÉSÉT

1886-ik évi február hó 14-én délelőtt 9 órakor,

saját helyiségében tartandja.

Napirend:

1. Elnök választás.
2. Az igazgató és a felügyelő bizottság jelentése.
3. A zárszámadás és a mérleg bemutatása és a felmentvény megadása.
4. A tiszta-nyereménynek mikénti felosztása.
5. A választmány és felügyelő bizottságból kilépő tagok helyett, új tagok választása.
6. Igazgató választás.
7. Az alapszabályoknak esetleges megváltoztatása.
8. Indítványok.

Jegyzet: Az alapszabályok 56. §-a értelmében csak azon részvényesek birnak szavazati joggal, kik részvényeiket a közgyűlés előtt, 8 napon belül, az e célra kiküldött bizottságnak bemutatják.

Adán, 1886-ik évi január hó 7-én.

A választmány határozatából:

Gyetzay Béla,

választm. tag és jegyző.

Goitein Lipót,

igazgató.

3-1

BITTERMANN NÁNDOR

könyv- és könyvnyomdai intézete

ZOMBORBAN

a megye palofájában.

Elfogad minden e szakba vágó rendeléseket pontos szolgálat és

jutányos ár mellett.

Községi hivatalos nyomtatványokból nagy raktár.

